

binkug613!כולל משכן משה

שאלות הל' סוכה ממ"ב סי' תרל"ט תשרי

תשע"ב

Δ-אינו מפורש או שנמצא בבה"ל או שעה"צ או מסברא

שם:

תרל"ט

- א. איזה דיבורים מותרים לדבר בסוכה?
ב. איזה - מותר, יש ליזהר, אסור, פוסל הסוכה:
א. כוס של זכוכית אחר האכילה?
ב. עריבה של לישא מפלאסטיק?
ג. קערה: אחר האכילה?
ד. קדירה: קודם אכילה?
ה. קדירה אחר האכילה?
ו. נעגל וואסער שיסל: לנט"י שחרית?
ז. שיסל לנט"י אחרי שנטלו ידיים לסעודה?
ח. לשטוף קערות?
ט. לשטוף כוסות?
ג. האם מותר לישון ארבעים סעקונד'ס (שתי שליש של רגע) חוץ לסוכה?
ד. ראובן הניח ידו על השטענדער וראשו על ידו ליל ראשון דסוכות קודם מעריב ונרדם האם יש חיוב להקיצו?
ה. איזו טעון סוכה ואיזו מותר חוץ לסוכה ואיזו מחויב ברכת לישב בסוכה:
א. קבע סעודתו על כביצת פת?
ב. לשתות מים בקביעות?
ג. מים בתוך סעודת יו"ט?
ד. ת"ח בכל הנ"ל?
ה. לשתות שאקאלאד?
ו. נכנסו כמה חברים אצל ראובן לשתות לחיים על סיום הש"ס שלו?
ז. בשר ודגים שלא בקביעות?
ח. אם רוצה לישב ולאכול גבינה בקביעות?
ט. לאקשין ורוצה לאכול בערך שיעור שני ביצים?
י. לאקשין קוגל ורוצה לאכול עשרה חתיכות (לכבוד יו"ט לקיים חצי לכם)?
יא. יותר מכביצה קיכעלאך או מזונות?
יב. כנ"ל שבת בבוקר?
ו. אם יש קור גדול ויש לו תנור שיכול להכניס לסוכתו האם מחויב להכניסו או שפטור מן הסוכה מחמת צינה?
ז. בחור א' טען שכיון שאין אביו נוהג לישון בסוכה א"כ זה מנהג אבותיו, וחבירו טען שמן הדין צריך לישון בסוכה - עם מי הדין? למה?
ח. מה נלמד מט"ו ט"ו (ה-ז דינים)?
ט. מה שיעור אכילה ליל ראשון?
י. מתי מותר לצאת מן הסוכה ללמוד? (ג' ציורים) למה?
יא. ראובן יש לו יותר כוונה כשהוא מתפלל בסוכה האם מחויב לילך להתפלל בישיבה?
יב. האם מותר לשתות הכוס יין של הבדלה חוץ לסוכה?
יג. מתי מצטער חייב בסוכה?
יד. האם איסור בל תאחר דצדקה שייך בסעודת יו"ט?
טו. אחד אכל אצל חמיו לילה ראשונה ואין חמיו נוהג כשיטת החזו"א בענין מעמיד האם יש לו לחזור ולאכול בסוכה שלו (שבנה ע"פ שיטת החזו"א) כשחזור לביתו? מניין לך?
טז. עד מתי יש לו להמתין עד שיפסקו הגשמים?
יז. א. אם בירך שהחיינו בבית לילה ראשונה האם צריך שוב לברך זמן כשאוכל בסוכה פעם ראשונה? למה?
ב. ואם בירך זמן בסוכה באמצע הגשמים האם יש לו לברך כשאוכל בלא גשמים? למה?
ג. ואם בירך זמן והמכסה הי' סגורה?
יח. איזו נקרא טרחא ואיזו לא (לגבי לחזור לסוכה):
א. התחיל לאכול בביתו ופסקו הגשמים?
ב. כשנכנס מפני הגשמים וישן והקיץ אחר עמוד השחר ורוצה לישון עוד?
ג. הלך לישון ביום בבית מפני הגשמים והקיץ ורוצה לישון עוד?
יט. מה הדין אם רוצה לחזור לסוכה אע"פ שיש טרחא?
כ. מתי יש לו לברך לישב בסוכה ומתי לא:
א. נכנס ולא יאכלו הסעודה עד אחרי שעה וחצי?
ב. בירך בסעודת הבוקר ולא יצא ורוצה לאכול עוד סעודה?
ג. כנ"ל ויצא להתפלל מנחה?
ד. יצא באמצע סעודתו להתפלל מנחה?
ה. יצא אחר סעודתו לילך ללמוד ואח"כ חזר לסוכתו לנוח ולפני סעודת ערב הוא ילך להתפלל מנחה ומעריב?
ו. הלך לבקר בסוכת חבירו ואין בדעתו לאכול שם?
ז. שכח לברך בתחילת הסעודה והזכיר קודם ברהמ"ז?
ח. כנ"ל וכבר בירך ברהמ"ז?

היוצא מדברינו (ע' תשו' לקמן באריכות בפרט כ"מ שהזכרנו ע"ב [עיי' בתשובות]) א. דברי קדושה ותורה, וע"ב. ב. א. מותר; ב. אסור להכניס, ומן הנכון שאין לברך כ"ז שנמצא שם; ג. משמע כנ"ל ויש ליזהר בסוכה שרבים משתמשים שם; ד. נהגו להחמיר, וע"ב; ה. אסור ואין לברך כנ"ל; ו. לכ' מותר להכניס אבל אחר הנטילה להוציא מיד, וע"ב; ז. משמע דצריך להוציאו קודם ברכת המוציא, וע"ב; ח. אסור, וכנ"ל; ט. ליכא קפידא. ג. אפשר דמותר, וע"ב. ד. נראה דיש להקיצו, וי"ל. ה. א. רק יותר מכביצה חייב, וע"ב; ב. פטור, וע"ב; ג. צ"ע, וע"ב; ד. מותר כנ"ל, וע"ב; ה. צ"ע; ו. לכ' חייב בסוכה, וע"ב לענין ברכה; ז. אין להחמיר; ח. נכון להחמיר; ט. ע"ב דלפעמים חייב; י. חייב ומשמע דיש לברך, וע"ב; יא. מח', וע"ב; יב. משמע דיכול לברך, וע"ב. ו. משמע דמחויב להכניס, וע"ב. ז. משמע שחבירו צודק וחייב, ע"ב. ח. חובה, כזית, לא פת הבאה בכיסנין, (מצטער חייב, ע"ב), לא בה"ש, קודם חצות, שלא יאכל מחצות עיו"ט, אכ"פ, וע"ב עוד כמה דינים מהפמ"ג. ט. לכה"פ כזית בכדי א"פ, ונכון לאכול יותר מכביצה, וע"ב. י. כשמבין ומדקדק (אור יפה), קור גדול, טורח רב, וע"ב. יא. משמע דחייב לילך, ע"ב. יב. צ"ע, ע"ב. יג. לרמ"א – בלילה ראשון (ראשונות). יד. משמע שיש, ע"ב. טו. צ"ע. טז. עד חצות, וע"ב עוד. יז. א. צריך, וצ"ע; ב. א"צ, וצ"ע; ג. א"צ, וצ"ע. יח. א. מיקרי טרחא (ופטור לחזור לסוכה משום מצטער, וע"ב); ב. לאו טרחא (וצריך לחזור לסוכה, ע"ב); ג. לכ' ק"ו מהנ"ל. יט. יש לו קיבול שכר, וע"ב. כ. א. נכון להתחייב ברכת הסוכה ע"י אכילת מזונות, ע"ב; ב. א"צ לברך; ג. יש לברך; ד. מח', ומשמע דאין לברך, וצ"ע; ה. להח"א צריך לברך וע' לקמן; ו. צ"ע, וע"ב; ז. יברך ויאכל מעט; ח. יכול לברך דגם הישיבה מן המצוה היא.

כולל משכן משה

שאלות הל' סוכה ממ"ב סי' תרל"ט

Δ-אינו מפורש או שנמצא בבה"ל או שעה"צ או מסברא

תרל"ט

- א. איזה דיבורים מותרים לדבר בסוכה?
- א. ד' לגבי עניני סחורה. ועי' בבה"ט סק"ב דאל יראה שום כעס בסוכה, ודו"ק.
- ב. איזה - מותר, יש לזוהר, אסור, פוסל הסוכה:
- א. כוס של זכוכית אחר האכילה?
- ב. עריבה של לישא מפלאסטיק?
- ג. קערה אחר האכילה?
- ד. קדירה קודם אכילה?
- ה. קדירה אחר האכילה?
- ו. נעגל וואסער שיסל לנט"י שחרית?
- ז. שיסל לנט"י אחרי שנטלו ידיים לסעודה?
- ח. לשטוף קערות?
- ט. לשטוף כוסות?
- ב. א. (סק"ג) מותר - שאין נמאסין ואין קבע לשתי' (ואולי יצטרך אותם בקרוב).
- ב. (סק"ד) אסור להכניסם ועי' בשעה"צ י"ג דמן הנכון אין לברך לישב בסוכה כל זמן שנמצא שם.
- ג. (סק"ה) לכ' כנ"ל דנכון להחמיר ולא לברך ☞ ובמקום שרבים מצויין יש לומר דמחויב לסלק קערות הנשארים מאחרים שאכלו שם (אם לא סילקם הקודמים או העובדים), דאל"כ איך יברך? כ"ה, ויש לזוהר ולהזהיר.
- ד. (סק"ה) משמע דהמחבר אסור אפי' קודם אכילה והרמ"א מוסיף ומתיר בזה אבל ע' שעה"צ י"א דמשמע דאסור לכר"ע, וצ"ע. ואם אין לו במה לאכול מותר לאכול מן הקדירה. אבל בלא"ה נהגו להחמיר בכל גווני.
- ה. (שם) ודאי אסור וע' (ג) לעיל.
- ו. לכ' הוי כמו מי שאין לו במה לאכול דמותר להכניס אבל לכ' יש לו להוציאו מיד בבוקר אחר הנטילה (או לשפוך ולמלאות עבור אחרים אם צריכים), וצ"ע. (ויש לעיין אם מותר להחזיקו אפי' תחת דופן עקומה אחרי הנטילה, ע' בבכורי יעקב הנזכר לקמן).
- ז. (בה"ל ד"ה אבל) דיש להוציאו ולכ' כמו (ג) לעיל. וצ"ע דלפי זה צריך להוציאו קודם ברכת המוציא דהא אין לברך לישב בסוכה, וצ"ע מה דינו אם עומד תחת דופן עקומה - לכ' הוי תוך הסוכה, ואסור, ואח"כ בחר חשוב א' הראה לי ערוך לנר (בבכורי יעקב) כאן סק"י דכתב דאם יש לסוכה ג' דפנות בלי דופן עקומה זו - נראה דמותר תחת דופן עקומה זו וע"ש דמשמע דוקא אם זה בפתח הסוכה וא"צ להעבירו תחת הסכך, ע"ש היטב.
- ח. (סק"ט) אסור ולכ' כמו (ג) לעיל בשעה ששוטף שאסור לברך ע' סי' סק"ו וסק"ט.
- ט. (שם) ליכא קפידא.
- ג. האם מותר לישון ארבעים סעקונד'ס (שתי שליש של רגע) חוץ לסוכה?
- ג. (סק"א) אע"פ שאסור אפי' שינת עראי אבל עד ק' אמה אפשר דמותר דלא הוי אפי' עראי אם הוי כמו סי' מ"ד סק"ד לגבי תפילין (קצ"ע למה נשאר דאפשר ה"ה בסוכה, ואפשר דכיון דחייב סוכה הוא משום דירה יש לאסור אפי' במשהו משא"כ תפילין דמשום הסח הדעת או שמא יפיח ובזה לא חיישינן). וי"א שק' אמה הוי בערך חמשים סעקונד'ס לפי השו"ע, ושבעים וחמש לפי הגר"א ושמונים לפי השו"ע הרב, וע' במ"ב שם (מ"ד ד') דהוי א' מס"ז בשעה דהוי חמישים וארבע סעקונד'ס בקרוב.
- ד. ראובן הניח ידו על השטענדער וראשו על ידו ליל ראשון דסוכות קודם מעריב ונדרם האם יש חייב להקיצו?
- ד. (סק"א) מי שנאנס בשינה כשיקין מעצמו ודאי צריך לילך לסוכה (אם רוצה לישון) ואסור אפי' שינת עראי כזה עי' בה"ל (ד"ה אפי') אבל צ"ע אם יש חיוב על כל אדם להקיצו (פשוט הוא דבה"ש נמי צריך לישון בסוכה, ע' לקמן תרס"ז סק"ב). ונראה שיש להקיצו דהא הוא מבטל מ"ע, כ"ה, ולכ' יש כאן משום ומכין אותו עד שתצא נפשו (וכאן מכין שתחזור נפשו) לקיים מ"ע, וכן לכ' משמע סי' ס"ג סעיף ה' וז"ל המחבר - אם הי' ישן מצערים אותו ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון וכו' עכ"ל, עש"ה דלכ' היינו שיש לעזור לו לקיים מצות הבורא, ואפשר דאיירי שם שבא לבהכ"נ לקיים מצות ק"ש משא"כ בנידון דידן וא"כ אינו מוכח, וכ"ה קצת.
- ה. איזו טעון סוכה ואיזו מותר חוץ לסוכה ואיזו מחויב ברכת לישב בסוכה:
- א. קבע סעודתו על כביצת פת?
- ב. לשתות מים בקביעות?
- ג. מים בתוך סעודת יו"ט?
- ד. ת"ח בכל הנ"ל?
- ה. לשתות שאקאלאד?
- ו. נכנסו כמה חברים אצל ראובן לשתות לחיים על סיום הש"ס שלו?
- ז. בשר ודגים שלא בקביעות?
- ח. אם רוצה לישב ולאכול גבינה בקביעות?
- ט. לאקשין ורוצה לאכול בערך שיעור שני ביצים?
- י. לאקשין קוגל ורוצה לאכול עשרה חתיכות (לכבוד יו"ט לקיים חצי לכה)?
- יא. יותר מכביצה קיכעלאך או מזונות?
- יב. כנ"ל שבת בבוקר?

- ה. א. (סק"ג) משמע דאין טעון סוכה ואין לברך לישב בסוכה (ע"ש במ"ב [אחרי שעה"צ ל"ד] דכתב פת יותר מכביצה) ומצוה לפרסם שהרבה טועים דדי בכביצה לברך לישב בסוכה.
- ב. (שם) פטור, אבל אם מחמיר ע"ע ה"ז משובח וע' (ג) (ז) לקמן.
- ג. (שעה"צ כ"ט) נשאר בצ"ע דאפשר דאין כדאי לשתות מים בתוך הסעודה חוץ לסוכה, (ולכ' נפ"מ, דאין לצאת מן הסוכה אם יש אוכל בפיו כשהוא באמצע הסעודה, וכ"ה, וצ"ע) ע"ש. אבל ודאי א"א לברך עליו, ופשוט.
- ד. (בה"ל ד"ה אבל) דאפי' ת"ח אם רוצה שלא להחמיר ע"ע בכך (בב' הראשונים ובשלישי יש לדון) רשאי ולא הוי כמי שאינו מדקדק במצות [ומשמע דת"ח הוא מי שמדקדק במצות וגם שנוהר לא לעשות דבר שנראה כאילו אינו מדקדק במצות, וע"ע גמ' שבת קמ"ב ע"ב רש"י ד"ה אי לאו דאדם חשוב אנא דגם שם משמע כנ"ל ודו"ק].
- ה. (סק"ג שעה"צ ל"ג) מהמ"ב משמע שאין לשתות בקביעות חוץ לסוכה אבל בשעה"צ מביא עו"ש דפטור, וצ"ע למעשה. ולכ' ה"ה קאווע וטיי"א וצ"ע בפטל וקולה.
- ו. (סק"ג) לכ' זה כמו בני חבורה שקבעו לשתות יין דטעון סוכה לפי כמה אחרונים (ודלא כמחבר ורמ"א) אבל משמע דאין לברך וראוי ונכון לכתחילה לאכול מתחילה פת יותר מכביצה או שאר תבשיל מה' מינים (אם קובע) ויברך לישב בסוכה ויוצא לכל הדעות. ועי' בה"ל ד"ה ויין.
- ז. (סקט"ו) כתב המ"ב דאין להחמיר כלל (אבל לכ' פשוט דעדיין יש כאן משום ה"ז משובח [וידוע המעשה ששאלו הגר"ח סאלאוויטשיק זצ"ל למה הוא מיקל לשתות מים חוץ לסוכה וענה ואמר שעל זה נאמר ה"ז משובח - ואני עדיין עובד לקיים מה שמחויב מן הדין!]).
- ח. (שם) נכון להחמיר לאכול תוך הסוכה, וצ"ע מתי מיקרי קביעות בדברים אלו ואולי תלוי אם זה עיקר אכילתו ביום זה (או בזמן סעודה זו), וצ"ע. וע' בבה"ל (ד"ה אם) חידוש בקביעות וצ"ע אם זה מסקנת המ"ב.
- ט. (שם) אם אוכל זה בחבורה (ועי' שעה"צ ל"ה דמשמע דדי שקובע עצמו ועי' תשובה לעיל בסמוך) צריך סוכה (סקט"ז) וצריך לברך מקודם לישב בסוכה. ואם אינו אוכל בקביעות הוי מח' דלפי דעה קמא במ"ב בעינן שרוצה לאכול שיעור חשוב שקובע סעודתו בזה (עי' סי' קס"ח סקכ"ד במ"ב מח' כמה שיעורו אם ג' או ד' ביצים או שיעור יותר גדול) וא"כ אין חיוב סוכה.
- י. (סקט"ז) לכ' פשוט דצריך לברך לישב בסוכה אבל אין שאלה של ברכהמ"ז, כ"ה, וי"ל.
- יא. (שם) יש דעות בין האחרונים אם צריך לברך לישב בסוכה ובחול משמע דיכול לברך רק שיראה שלא לצאת מיד אחר אכילתו אלא לְשַׁבֵּת שם זמן מה ויכוין בשעת ברכתו על שתיהם על האכילה ועל הישיבה שאחר זה.
- יב. (שם) זה שאוכל אחר קידוש משמע דלכו"ע יכול לברך לישב בסוכה דמחשבתו משוי לי' קבע (וידוע הקושיא דא"כ יצטרך נט"י ברכת המוציא וברכהמ"ז, וע' בקה"י ח"ז סי' מ"ו דדן במי ששכח רצה בסעודה של לחם שבת בבוקר אם מקודם אכל מזונות אצל קידוש, ע"ש דמשמע דהעלה שכדאי לאכול שוב ולברך, וי"ל), [ומשמע אפי' לא אכל אלא כזית בקידוש, וצ"ע, ובלילה ראשונה נראה דאפי' נשים (כגון אלמנה) יכולין לברך לישב בסוכה אע"פ שלא יאכלו אלא כזית דכשממשיכים על עצמן את החיוב נכללים בחיוב כזית וא"צ יותר, כ"ה], ע"ש.
- ו. א. אם יש קור גדול ויש לו תנור שיכול להכניס לסוכתו האם מחויב להכניסו או שפטור מן הסוכה מחמת צינה?
- ו. (סק"ז) משמע דמחויב, ועי' סקל"א לקמן. ואומרים שהגר"ח בריסקער והח"ח זצ"ל הכניסו התנור שלהם לסוכה והיה טירחא גדולה (ודלא כהיום).
- ז. בחור א' טען שכיון שאין אביו נוהג לישון בסוכה א"כ זה מנהג אבותיו, וחבירו טען שמן הדין צריך לישון בסוכה - עם מי הדין? למה?
- ז. (ס"ב בהג"ה וסק"ז וי"ח) לכ' זה שאביו אינו נוהג לישון בסוכה לאו מן הדין דהא מחפשינן זכות על אלו שלא ישנים (אא"כ הוא מצטער לא להיות עם אשתו) ובפרט דאין הטעמים נוגע לבחור ודאי חבירו צודק.
- ח. מה נלמד מט"ו ט"ו (ה-ז דינים)?
- ח. (סק"ט, כ', בה"ל ד"ה בליל) א. דחובה ליל ראשון.
- ב. ויוצא אפי' בכזית (דגן).
- ג. אבל לא במיני תרגימא (הבנתי מגדול א' דהיינו בשר ודגים ועי' תוס' סוכה כ"ז ע"א במיני [וע' בקה"י הנ"ל] - מח' רש"י ותוס'), או בפת הבאה בכיסנין אלא דוקא פת גמור.
- ד. דאע"פ שמחמת עונג שבת ויר"ט אם אכילה הוי צער לו פטור אבל כאן הוי מ"ע ולא משום עונג [ולכ' זה נלמד מט"ו ט"ו, וצ"ע].
- ה. (סקכ"ה) שלא יאכל עד שיהא ודאי לילה ולא בה"ש.
- ו. (סקכ"ו) שיאכל קודם חצות הלילה ואם אוכל אחר חצות צריך לאכול יותר מכביצה (ולא די בכזית כמו קודם חצות ע' תשובה שאחר זה) לברך לישב בסוכה דבמצה יש ספק אם מחויב אחר חצות.
- ז. (ס"ג ברמ"א) שלא יאכל בעיר"ט מחצות ואילך (סקכ"ז - דמותר עד תחילת שעה רביעית אחר חצות) כדי שיאכל בסוכה לתאבון. וע' בלקט יושר (תלמיד של התרומת הדשן) (דף אדד) דהתה"ד לא הי' ישן ערב סוכות כדי לישון בלילה לתיאבון, ע"ש.
- ח. [עי' פמ"ג סי' תרמ"ד דמביא מט"ו ט"ו שיאכל הכזית בכדי אכילת פרס (אבל צ"ע אם זה דוקא מט"ו ט"ו דהא זה דין בכל אכילה דצריך ככא"פ ועי' במטה אפרים המובא בתשובה שאחר זה, ע"ש).
- ט. לא יעשה העיסה עשירה ממי פירות.
- י. צ"ע אם מותר מעט מלח בעיסה.
- יא. ודוקא מיני דגן ולא אורז וכו', ע"כ חידושים מהפמ"ג ע"ש].
- ט. מה שיעור אכילה ליל ראשון?

ט. (סקל"ב) כזית בכדי אכילת פרס אם אין לו יותר פת אבל אם יש לו בודאי מן הנכון שיאכל יותר מכביצה (ועי' במטה אפרים דיש לאכול היותר מכביצה בשיעור כדי אכילת פרס, ע"ש טעמו).

י. מתי מותר לצאת מן הסוכה ללמוד? (ג' ציורים) למה?
י. [א] (סקל"ח) כשמבין ומדקדק - דאורי יפה לו להרחיב דעתו [יש לדקדק בזה - דכדי להרחיב דעתו בלימוד יש לו לבטל מ"ע דסוכה וצ"ל משום כעין תדורו, כ"ה, וצ"ע. ועוד לכ' דוקא כשיש בסוכה חום רב דאל"כ הא יש יותר אור בסוכה מבבית בדרך כלל, וי"ל].

[ב] (סקל"ט) אם יש קור ומצטער אם ישב שם הרבה פטור - מפני מצטער פטור מן הסוכה. (משמע דלענין אכילה אינו פטור, וע' בספר שער מציון תשו' ד' לקמן).

[ג] (שם) אם יש טורח רב להביא ספרים הרבה ללימודו בסוכה אפשר דפטור. וזה חידוש בדין מצטער פטור מן הסוכה דנמי זה נכלל בדין תשבו כעין תדורו, וצ"ע (אבל טורח פ"א לכל החג ודאי לאו מצטער כ"א שם), וע"ע במ"א.

יא. ראובן יש לו יותר כוונה כשהוא מתפלל בסוכה האם מחויב לילך להתפלל בישיבה?
יא. (סקל"ל) משמע דחייב לילך לישיבה (דהא כן הוא עושה בשאר ימות השנה, ופשוט). ועי' סי' צ' סקנ"ה ונ"ו. וע"ע סי' צ"ח כל הסימן.

יב. האם מותר לשנות הכוס יין של הברלה חוץ לסוכה?

יב. (שעה"צ נ"ז) מוכח דמותר ועי' סקל"ג וקצ"ע.

יג. מתי מצטער חייב בסוכה?

יג. (סקל"ה) לפי המחבר אין ציור דמחויב (וידוע המעשה שר' חיים עוזר זצ"ל הי' פטור מטעם חולה אבל כשבא אצלו אורח היה נכנס לסוכה ואכל עמו וכשתמה האורח, ענה ואמר: דמטעם סוכה הוא פטור אבל מטעם הכנסת אורחים הרי הוא מחויב), אבל לפי הרמ"א חייב בלילה ראשונה אפי' מצטער (ועי' סקל"ו לענין ליל שני בחו"ל) דדרשינן ט"ו וחיוב אע"פ שהוא מצטער וגם יברך לישיבה בסוכה אבל המ"ב משמע דאין לברך.

יד. האם איסור בל תאחר דצדקה שייך בסעודת יו"ט?

יד. (שעה"צ ס"ז) יש צד בשעה"צ דכיון דקיימי עניים (היינו שהם מצויין בסביבה שלו [וכאן הם אצלו בבית]) אם יעכבם מלאכול איסורא נמי איכא, חשש דבל תאחר, והיינו אפי' אם אינם רעבים כ"כ, כ"נ. וזה נוגע לפעמים נמי בליל שבת, יש לזיז. (ועי' בס' דבר אברהם).

טו. אחד אכל אצל חמיו לילה ראשונה ואין חמיו נוהג כשיטת החזו"א בענין מעמיד האם יש לו לחזור ולאכול בסוכה שלו (שבנה ע"פ שיטת החזו"א) כשחזר לביתו? מנין לך?

טו. (סקל"ו) לגבי המח' ראשונים אם מצטער פטור מן הסוכה בלילה ראשונה פסק המ"ב דיש לו לחזור ולאכול כשיפסקו הגשמים (אע"פ שכבר אכל בסוכה בתוך הגשמים!) ולא רק לאכול כזית אלא יש לו לאכול יותר מכביצה (עי' שעה"צ ס"ט) ולכ' ה"ה הכא דהא החזו"א מכריע מראשונים דיש להחמיר כשיטתו, אבל למעשה צ"ע דאפשר אך ורק אם מובא המח' בשו"ע (כציור דירדו גשמים) אז יש לו להחמיר משא"כ בנידון דידן, ויש לעיין טובא. וי"א דהחזו"א הקיל וי"א דלא רצה לענות אם מותר לברך על סוכה הבנוי שלא כהכרעתו, וצ"ע.

טז. עד מתי יש לו להמתין עד שיפסקו הגשמים?

טז. א. (סקל"ה) י"א עד חצות ואם יש מניעת שמחת יו"ט י"א דאין כדאי להמתין כ"כ, וי"א שעה או שתיים ואם יש עניים עי' תשובה (וי"ו) ועי' שעה"צ ע' דלפי הח"א יש להמתין כל הלילה אבל היינו אחרי שכבר אכל בסוכה (ולמוד גדול יש כאן מה זה קיום מ"ע, וחביבין ישראל חביבין ישראל).

א. אם בירך שהחיינו בבית לילה ראשונה האם צריך שוב לברך זמן כשאוכל בסוכה פעם ראשונה? למה?

ב. ואם בירך זמן בסוכה באמצע הגשמים האם יש לו לברך כשאוכל בלא גשמים? למה?

ג. ואם בירך זמן והמכסה הי' סגורה?

יז. א. (סקל"ו) צריך לברך. ואפשר משום דא"א לייחס שהחיינו להסוכה, וצ"ע אם סמוך ונראה נמי דינו כן.

ב. (שם) א"צ לברך, וצ"ע מאי שנא מהנ"ל דהא אין בזה קיום מצות סוכה לפי השיטות דפטור, ואולי מטעם ספק ברכות.

ג. (סקמ"ח) שוב א"צ לברך, וצ"ע מאי שנא ממספר (א).

יח. איזו נקרא טרחא ואיזו לא (לגבי לחזור לסוכה):

א. התחיל לאכול בביתו ופסקו הגשמים?

ב. כשנכנס מפני הגשמים וישן והקיץ אחר עמוד השחר ורוצה לישון עוד?

ג. הלך לישון ביום בבית מפני הגשמים והקיץ ורוצה לישון עוד?

יח. הכלל הוא דכל דבר דהוי טרחא פטור מטעם מצטער.

א. (סקל"ז) הוי טרחא.

ב. (סקמ"ג) משמע דלא הוי טרחא, וצ"ע מה חילוק בין קודם לעמוד השחר לאחר עה"ש (ואיתא שיעור זה דעה"ש בגמ' וצ"ע פשר הדבר) ואפשר כיון דיש קצת אור ופשוט דאין טרחא ביום, וי"ל דתלוי בדרך האדם והיינו דבאמצע הלילה אינו הולך לישון במקום אחר ובסוכה בעינן כעין תדורו אבל אחר עה"ש כבר דרכו של אדם לילך וכו', כ"ה.

ג. אם כנ"ל בתשובה (ז) אז כאן ודאי חייב ואין זה טירחא, וכ"ה.

יט. מה הדין אם רוצה לחזור לסוכה אע"פ שיש טרחא?

יט. (בה"ל ד"ה הדיוטות) לפי הבכ"י ודאי יש לו קבול שכר ועי' תר"מ סקל"ב יסוד גדול בעבודת בהבורא. ויש לעיין אם מיקרי מצווה ועושה או אינה מצווה ועושה (דהא לא הי' מצווה) ונראה כצד הראשון, כ"ה.

כ. מתי יש לו לברך לישיבה בסוכה ומתי לא?

א. נכנס ולא יאכלו הסעודה עד אחרי שעה וחצי?

- ב. בירך בסעודת הבוקר ולא יצא ורוצה לאכול עוד סעודה?
- ג. כנ"ל ויצא להתפלל מנחה?
- ד. יצא באמצע סעודתו להתפלל מנחה?
- ה. יצא אחר סעודתו לילך ללמוד ואח"כ חזר לסוכתו לנוח ולפני סעודת ערב הוא ילך להתפלל מנחה ומעריב?
- ו. הלך לבקר בסוכת חבירו ואין בדעתו לאכול שם?
- ז. שכח לברך בתחילת הסעודה והזכיר קודם ברהמ"ז?
- ח. כנ"ל וכבר בירך ברהמ"ז?
- כ. א. (סקמ"ו) נהגו לא לברך וכתבו האחרונים דנכון שתיכף יברך על דבר שהוא מחמשת מינים ויאכל ממנו מעט יותר מכביצה (ולא יברך אח"כ בשעת אכילה).
- ב. (סקמ"ז) א"צ לברך.
- ג. (שם) לכו"ע צריך לברך ועי' שעה"צ צ"א דלא משמע דהוי לכו"ע אבל עכ"פ מסיק דיש לברך.
- ד. (שעה"צ צ"א) מח' ומשמע דמכריע דאין לברך, וצ"ע למעשה.
- ה. (סקמ"ח) בשם הח"א לכו"ע צריך לברך כשנכנס לנוח.
- ו. (שם) לפי הח"א ה"ה אם נכנס לבקר בסוכת חבירו ואין בדעתו לאכול שם יש לו לברך מיד אבל אין העולם נוהגים כן וצ"ע למעשה (ויש לעיין אם אפשר לצרף השיטות ולברך על כזית מזונות באופן זה עי' שעה"צ פ"ד). ועי' במ"ב [אחר ציון צ"ג של שעה"צ] בשם המ"א דמשמע דביקור בסוכת חבירו א"א לברך אא"כ יאכל יותר מכביצה אבל עי' בשעה"צ צ"ג דכתב כדברינו דאע"פ שלא יאכל שם כלום (ואיירי שרוצה להיות דוקא בסוכה ולא שהוא כעין מתעסק בישיבתו בסוכה, ע"ש) יש לו לברך לישיב בסוכה וצ"ע מה דעת המ"ב למעשה. ונראה דיש לתרץ ולומר דבשעה"צ צ"ג איירי באמצע הסעודה והי' בדעתו כשבירך לישיב בסוכה שילך לסוכת חבירו - בזה העתיק דברי הגר"ז דבעי לאכול שם (ולא הביא דעת הח"א אלא למטה בשעה"צ) אבל אם לא הי' באמצע סעודתו אפשר דדעתו כהח"א כנ"ל, וצ"ע. (ועי' שעה"צ צ"ד בסופו דאין כדאי לצאת באמצע הסעודה).
- ז. (שם) יברך לישיב בסוכה ויאכל מעט. [יש לעיין אם די אפי' בפחות מכזית (וכן משמע) ואפשר דכיון דהוי חלק של סעודה קבועה די במעט. כעין זה מצינו במי שהלך לישון זמן מועט קודם עוה"ש והמשיך לישון כמה שעות דמותר לברך כל ברכת השחר כיון דהשינה בלילה (קודם עה"ש) היתה חלק של שינת קבע, כ"ה, ודר"ק].
- ח. (שם) יכול לברך (אא"כ רוצה לילך מיד) דגם הישיבה היא מן המצוה.
- תלמיד ר' יונה ר"ש פ"ה דברכות (מצאתי) וז"ל וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה טעם הדבר כדי שלא ימשך מתוך השמחה לתענוגי העולם וישכח עניני הבורא על כן צריך לערבב זה עם זה כדי שיהיה על הקו הממוצע ופשטיה דקרא כך הוא שאע"פ שאצל בשר ודם היראה והשמחה הם דבר והפכו שבשעה שהאדם מפחד מזולתו הוא עומד נרתע ודואג אבל הקב"ה איננו כן אדרבה כשהאדם מתבונן בגדולתו וירא מפניו ישמח ויגיל באותה יראה מפני שבאמצעיתה מתעורר לקיים המצות ושש ונעלס בקיומה שיודע כי שכרו אתו ופעולתו לפניו ועל שמחה כזו תמצא שאמר בפסוק אחד עבדו את ה' ביראה וגו' ובפסוק אחר עבדו את ה' בשמחה ר"ל תעבדו את ה' ביראה ובאותו היראה תשמחו ותגילו בה כמו שאמרנו ואע"פ ששמחה אחרת אסורה כמו שהוזכר למעלה שמחה זו מותרת ומחוייבת כענין שנא' תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב וגו'.
- בטחון - הגר"ח זצ"ל הי' חוזר תמיד דיסוד בבטחון הוא להרגיש בחוש - פשטות - בלי שום דאגה, אז הקב"ה יסדר הכל, דהדאגה והחשבונות מונע השפע שהקב"ה רוצה להשפיע על האדם. הגרמ"א שטרן [שליט"א] זצ"ל אמר ציור שכל א' יכול להרגיש בעצמו - דילד שצריך לעבור איזה רחוב הוא מסתכל מכל הצדדים עד שברור לו כשמש שאין שום מאשין או כדומה במרחק מלא עיניו ואח"כ עובר ומלא פחד ודאגה עד שיגיע לצד השני אבל אותו ילד כשהולך עם אביו ידו בידו אינו מסתכל כלל ואינו דואג כלום אלא הולך בשמחה בטוח בלב שלם שיגיע לצד השני - כן אנחנו ידינו צריך להיות בידו של הקב"ה - לילך אתו ולא לדאוג כלל - בחוש.

שאלות הל' סוכה ממ"ב ס"י תר"מ – תרמ"ד

Δ-אינו מפורש או שנמצא בבה"ל או שעה"צ או מסברא

תר"מ

- כח. א. אשה שרוצה לאכול בסוכה האם מחוייבת לברך ?
ב. מה הדין באלו באב, ובאחר (איירי חוץ לסוכה):
א. להניח לפניו יין ומזונות (כביצה) לעשות קידוש שבת בבוקר ?
ב. קטן בן ארבע לתת לתוך פיו כזית פת לילה ראשונה ?
כח ג. האם זקן מופלג חייב בסוכה ? למה ?
ד. האם מצטער יברך לילה ראשונה אם אוכל בסוכה ?
ה. מי שחם לו בסוכה האם יכול לברך לישב בסוכה כשאוכל שם ?
ו. סוכה שלו א"א לישון שם בלילה האם יכול לברך כשבא לאכול סעודותיו ?
ז. מי שדירתו בין אנשים שחורים וירא לנפשו לישון בלילה שם האם מחוייב לבנות סוכה בשכונה אחרת ?
ח. מי שאוכל אצל חמיו לילה ראשונה והוא רצה לאכול דוקא בסוכתו האם יכול לברך לישב בסוכה ?
ט. אם ירדו גשמים בחוה"מ ורוצה כבר לאכול אבל עדיין נוטפים מסוכתו האם חייב לילך לסוכת חבירו (שאינן נוטפים) ?
י. עשה סוכתו באופן שא"א לפשוט ידיו ורגליו כשישן האם יוצא י"ח כשאוכל שם ?
יא. האם בעינן שיהא שולחנו בתוך הסוכה בעת השינה ? למה ?
יב. א' נוסע לצפת האם מותר לאכול סעודה בדרך ?

תרמ"א

- מו. יג. א. מי שעוסק בעשיית סוכתו האם הוא פטור מלינת לחם וכו' לענין ? למה ?
Δ ב. ומי שעוסק בעשיית נר (כלי המחזיק השמן והפתילה כידוע בלשון חז"ל ע' רש"י ושו"ר באבני נזר דעות בזה, ע"ש) להשתמש לחנוכה ? למה ?
ג. וכשעושה פתילות לנרות שבת ?

תרמ"ג

- יד. האם ברכת שהחיינו קאי על קידוש או על החג או על הסוכה או על קיום המצוה דישיבת סוכה ?
טו. האם יש לקדש מעומד או מיושב ? (ולמעשה ?)
טז. האם יש לברך ברכת נט"י בקול רם ?
יז. למה מברכין לישב בסוכה אחר ברכת המוציא ולא קודם ?
יח. יו"ט בבוקר אם אוכל סעודתו מיד אחר קידוש מתי יש לברך לישב ?
יט. ואם אוכל פת כיסנין אחר קידוש ?

תרמ"ד

- כ. מתי יש לו לברך על הלולב ?

היוצא מדברינו (ע' תשו' לקמן באריכות בפרט כ"מ שהזכרנו ע"ב [עיינן בתשובות]): א. נוהגים לברך, וע"ב. ב. א. אביו – אסור, אחר – מותר; ב. מותר, ע"ב. ג. אם ישיבת סוכה קשה עליו פטור אבל ע' בתשובות. ד. משמע דאין לברך. ה. ע"ב דלפעמים אסור לברך, עש"ה. ו. נראה דאין לברך וע"ב. ז. משמע דמחוייב, וע"ב. ח. משמע דחייב לברך, וע"ב כמה יסודות. ט. משמע דחייב (וע"ב כשיש טורח גדול בענין). י. יצא, וע"ב. יא. משמע דצריך לזוהר. יב. אם לא נזדמן לפניו סוכה בעת האוכל משמע דפטור, וע"ב היטב. יג. א. משמע דפטור; ב. נמי משמע דפטור, וצ"ע; ג. משמע כנ"ל, וצ"ע. יד. משמע דקאי על כולם. טו. מח', ומשמע למעשה (כשיוציא אחרים יהא דוקא) מיושב, וע"ב. טז. כן, וע"ב. יז. כדי להתחיל הסעודה דזה חיוב הסוכה, ע"ב. יח. או קודם טעימת הכוס או אחר המוציא, ע"ב. יט. מצדד דיברך קודם טעימה מן הכוס. כ. אחר חזרת הש"ץ קודם הלל, וע"ב עוד דעות. ע' פלא יועץ [אות בנין] דמאריך על אלו שעושים ביתם קברס, וז"ל ועל כל פנים לא ירבה הוצאות בבנינים גדולים בנין אבנים עליות מרווחים מצויירם ומכורים וכדומה כי הכל הבל ורעות רוח וגרים אנחנו כצל כל ימינו עלי ארץ וטוב לו שיוציא אותן הוצאות לבנות לו בית נאמן לעוה"ב כי שם ביתו עכ"ל, ומביא שם מעשה נורא מהירושלמי ומסיק דהגרים בארץ העמים מוטב לדור בשכירות וז"ל ולא יבנה בתים כלל ולא יקבע דירה בארץ טמאה וזה מורה על אמונת הגאולה וצפיית הישועה מיום ליום עכ"ל, ע"ש היטב. וע' ס' הצדיק רבי שלמה (עמוד כ"ב) בשם הח"ח דראה וילונות על החלונות פתח ואמר אני רואה כמה דפי גמרא תלוין על החלונות וכשראה שטיחים על הרצפה אמר אני מרגיש שאני דורס על גמרא, ע"ש. וע' ס' תק"ס סק"ח דנשים המתקשטות במילוי גורמין רעות רבות מאומות העולם המתקנאים בהם, וידוע שיש היום חילול ד' נורא מדרכי הנשים שהולכות בפאה נכרית המפריז על המידה (ובענין כל פאה נכרית ע' ס' ע"ה סקט"ו ב' דעות אם מותר חוץ לביתה, וד"ק) וכן מהכובעים והטיכלאך היוצאים מגדרי צניעות וכן הכובעים המושכים עיני אנשי בליעל וכן הנעלים העשויים להשמיע קול [האם זה אשת חיל האם זה כבוד נשותינו דכל כבודה פנימה ולא להשמיע ולהבליט בחוצות (ירושלים וכל אתר ואתר) ואיפה המלא כל הארץ כבודו] ועל כל בעל להזהיר את בני ביתו להתדבק בדרכי אמות' הצדקניות ששמרו על חומת הדת ושמרו עצמן ובני' (ובעלי') מכל דבר...

תשובות הל' סוכה מס' משנה ברורה סימן תרמ"מ – תרמ"ד
(הפטורים משיבת סוכה, שהחיינו, קידוש)

- א. אשה שרוצה לאכול בסוכה האם מחוייבת לברך?
א. (סק"א) נוהגים לברך (דשיטת התוס' דאע"פ שפטורים אבל יכולים לברך, ולשון המ"ב בסי' י"ז סק"ד הוא דיכולים לברך דאף מי שאינו מצווה ועושה יש לו שכר [ועי' תוס' קידושין ל"א ע"א ד"ה גדול דכתב יסוד גדול בעבודת היוצר], אבל אין חיוב עלי', וע"ע תוס' ר"ה ל"ג ע"א ובהגהות אשרי ספ"ג סוכה. ועי' לשון העטרת זקנים (מובא לקמן).
- ב. מה הדין באלו באב, ובאחר (איירי חוץ לסוכה):
א. להניח לפניו יין ומזונות (כביצה) לעשות קידוש שבת בבוקר?
ב. קטן בן ארבע לתת לתוך פיו כזית פת לילה ראשונה?
ג. א. בסי' תרל"ט סקט"ז כתב המ"ב דלכו"ע יכול לברך לישב בסוכה (צ"ע אם כוונתו שם על אכילת יותר מכביצה מפת כיסנין או אפי' פחות מזה ועל הצד דאפי' כזית - דלכ' כן משמע שם) א"כ הוי מחויב בסוכה בשאלה דידן ואז הדין הוא (שעה"צ ח') דאביו: מחויב מחמת מצות חינוך למנוע אותו מלהאכילו חוץ לסוכה, ואחר: מותר (ולכ' מותר לכתחילה, וצ"ע).
ב. לכ' אפי' לפי הדעה דלילה ראשונה חייב אפי' שיעור כזית לאכול בסוכה (עי' סי' תרל"ט סקכ"ב) אבל כאן אין חיוב חינוך לא על האב ולא על אחרים והוי מותר לכל אדם לתת לתוך פיו.
- ג. האם זקן מופלג חייב בסוכה? למה?
ג. (סק"ט) אם ישיבת סוכה קשה לו לכ' הוי דינו כמו חולה שאין בו סכנה [ומדי דברי בו זכור אזכרנו בחסדי ד' עלי בנעורי כשזכיתי שהסטייפלער זצ"ל הכניסני לביתו באמצע הלילה והי' לו טורח רב ומסירות נפש עד להפליא וכשאמרתי לו שעשה לי דבר גדול ונורא הוא ענה ואמר: מיינט מען אז ווען מען ווערט אלט ווערט מען פטור און עס איז נישט אזוי עכ"ל הטהור]. ואם נאמר דהזקן פטור הוא מטעם תשבו כעין תדורו דלא הי' יושב בביתו דוקא (לכ' אצלינו היינו החדר אוכלים שם תמיד) אלא הי' הולך למקום שנקל לו לחליו א"כ פטור - אבל אם אין חילוק אצלו אם יושב בסוכה או בבית נראה דפשוט דחייב וע"ע סק"ב בסופו.
- ד. האם מצטער יברך לילה ראשונה אם אוכל בסוכה?
ד. (סקט"ו) כתב המ"ב דדינו כמו לעיל תרל"ט סקל"ה ומשמע דהכריע שם דמחוייב לאכול בסוכה אבל אין לו לברך.
- ה. מי שחם לו בסוכה האם יכול לברך לישב בסוכה כשאוכל שם?
ה. (סקט"ז) משמע מגמ' ע"ז ג' ע"ב דזה נקרא מצטער, ע"ש, וא"כ פטור ונקרא הדיוט אם אוכל שם, אבל אינו פטור אא"כ יהא ניצל מן הצער אם נכנס לביתו, ובודאי דוקא אם הי' בביתו חם כ"כ הי' יוצא מביתו למצוא מקום מרווח. ועי' לעיל ריש הל' סוכה דיש הידור להרבות בסכך כדי שלא יבוא לידי צער זה ואין לחוס על ממנו דהא לא ניתן לאדם אלא כדי לקיים רצונו יתברך ועי' רש"י סוטה מ"ח ע"ב ד"ה שמאמינים בהקדוש ברוך הוא (דהם אנשי אמנה ע' בגמ') וז"ל לוותר ממונם לנוי הדור מצוה ולצדקה ולהוצאת שבתות וימים טובים עכ"ל הקדוש והטהור, ודק.
- ו. סוכה שלו א"א לישון שם בלילה האם יכול לברך כשבא לאכול סעודותיו?
ו. (ס"ד ברמ"א) לפי הרמ"א אסור לברך ואסור לאכול שם דבר שחייב בסוכה, ולפי המ"ב סק"כ משמע דבדיעבד יצא י"ח אבל לכ' אין לברך לישב בסוכה, (דהא אינו מכריע לגמרי כאחרונים אלו ועי' שעה"צ כ"ה, וצ"ע). (וי"ל מה הבדיעבד - אם הכוונה שאם כבר עשה סוכה כזו יכול לאכול שם או דאם אכל כבר בסוכה כזו א"צ לחזור ולאכול [היינו לילה ראשונה - ולא משמע כן]). ואם מחמת צינה במקומות הקרים ע' המ"ב בסק"ח דיצא אפי' לכתחילה דא"א בענין אחר (ולכ' קשה והא בעינן כעין תדורו וליכא ואח"כ מצאתי בפמ"ג כאן בא"א סק"ו דכתב דכיון דא"א בע"א הוי כעין תדורו והיינו דסוכה זו כשר והוי דין בעשיית סוכה ולא בישיבת סוכה כן נראה לכ', וצ"ע). וע"ע בחזו"א סי' ק"נ סק"ג דלכ' למד דין דהמרדכי מהר"ף לענין זע"ז ע"ש.
- ז. מי שדירתו בין אנשים שחורים וירא לנפשו לישון בלילה שם האם מחוייב לבנות סוכה בשכונה אחרת?
ז. (סק"כ ושעה"צ כ"ה) משמע דלכתחילה מחוייב לעשות כן ועי' חתם סופר על המחבר ס"ד דכתב וז"ל לילך וכו' אבל פשיטא אפי' מי שאין לו מקום בחצירו לבנות לו סוכה שצריך להמציא לו מקום לבנות סוכה ואז שם ביתו כדרך שגם כל השנה רגילים לפנות מבית לבית (למשל בין הזמנים דמחליפים דירה, וכדומה, כ"נ) ואז שם ביתו ולא כהמשתבשים שאינם מחוייבים לבנות להם סוכה במקום אחר שאין שם דירתו עכ"ל, וכן איתא במ"ב סקכ"ד. וע"ע סי' תרנ"ו בהג"ה. ועי' בה"ל כאן ד"ה דמתיירא, וצ"ע למעשה.
- ח. מי שאוכל אצל חמיו לילה ראשונה והוא רצה לאכול דוקא בסוכתו האם יכול לברך לישב בסוכה?
ח. (סקכ"ב) לכ' מצד הטעם אין ערב לו לאדם אכילתו אלא בשלו לא שייך כאן וא"כ הי' יכול לברך (ותלוי ביחסים שלו עם חמיו וחמתו ויש כאן אריכות דברים ואכמ"ל) אבל כיון דרצה דוקא בסוכה שלו לכ' יש כאן מצטער וא"א לברך אבל נראה דאם יושב כמה רגעים ומתבונן דהכל מן השמים וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד (עי' סי' ר"ל ס"ה) וילמוד סי' רכ"ב דכתב המחבר ס"ג וז"ל חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלמה ובנפש חפצה כדרך שמברך בשמחה על הטובה כי

הרעה לעובדי ד' היא שמחתם וטובתם כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם שהיא שמחה לו עכ"ל המתוק מדבש, ואח"כ מכיר שאין כאן קבלת יסורים אלא גדר של כפוי טובה וכדמצינו באדם הראשון [ויש רמז מדאמרו חז"ל בת זוגתו נמצא שזוג שלו היינו חמיו ובת זוגתו היינו אשתו ומה שהוא מקרב דעת' עולה הזיווג יותר ויותר כיודע] ואז קל לקיים מצות ד' בשמחה לאכול עם חמיו (עי' יו"ד סי' ר"מ סכ"ד ובט"ז שם סק"ט, והבן) וודאי יכול לברך לישיב בסוכה (עי' סי' תרמ"ג ססק"ה דנוגע לענינינו). ועי' בשעה"צ כ"ז. וי"ל דאין המצטער מפני הסוכה וא"כ יש לו לברך בכל ענין, כ"ה כמדומני.

ט. אם ירדו גשמים בחוה"מ ורוצה כבר לאכול אבל עדיין נוטפים מסוכתו האם חייב לילך לסוכת חבירו (שאלו נוטפים)?
ט. (סק"ג) אע"פ שיש צער לילך לסוכת חבירו אבל כיון דלא פסיקא לי' להתרומת הדשן כ"כ סברא זו (לפוטרו), הוא פסק דחייב לילך וא"כ יש טורח גדול בדבר.

י. עשה סוכתו באופן שא"א לפשוט ידיו ורגליו כשישן האם יוצא י"ח כשאוכל שם?
י. (סק"ו) יצא דהא מחויב לישון שם דאין זה מצטער [זכינו פעם לשבות החג בסוכה כזו והי' תענוג לקיים דבר ד' זו הלכה ועלינו להודות]. ואם הוא מעונג וקים לי' בגוי' דלדידי' הוי מצטער (עי' שעה"צ מ"ג, ויש לעיין) לכ' משמע במ"ב דאינו י"ח דהא כתב די"ח באכילה כיון שבעת עשיי' הי' ראוי לדידי' לאכול ולישן שם (דאיירי שהגורם שיצטרך לכפול וכו' בא אח"כ) משמע דאם בעת עשיי' אינו ראוי דלא יצא י"ח. ועי' בשעה"צ מ"א דאיתא שם דהפמ"ג כתב דבר חדש דבשאלה דידן לא יצא י"ח ונשאר בצ"ע אבל ק"ק דמלשונו במ"ב לכ' מוכח דס"ל דלא י"ח, וא"כ אין זה דבר חדש בפמ"ג, וי"ל.

יא. האם בעינין שיהא שולחנו בתוך הסוכה בעת השינה? למה?
יא. (סק"ז) צריך לזהר (ומשמע דזה שאלה בפסלות הסוכה, וצ"ע). וי"א שהח"ח הי' מקפיד מאד שיהא שולחנו תוך הסוכה בעת שינה וי"א דכמו שבעינין ראוי לשינה בעת אכילה ה"ה להיפך, וי"ל. ועי' בתשובות י"ב הל' לולב בספר שער מציון לענין שלו' בית.

יב. א' נוסע לצפת האם מותר לאכול סעודה בדרך?
יב. (סק"מ) אם לא נזדמן לפניו סוכה בעת האוכל (קצ"ע מה נקרא עת האוכל - אולי שש שעות ביום לת"ח אבל מסתברא דנקבע כשהוא רעב), משמע דמותר לאכול חוץ לסוכה, ולכ' בא"י אין כ"כ טורח למצוא סוכה, אבל מהמ"ב מוכח דפטור וא"כ מותר לאכול סעודה שלימה חוץ לסוכה. אבל יש לעיין אם תלוי בטעם שהוא נוסע ממקום למקום דאפשר שהיה לו לישאר בביתו, וצ"ע.

תרמ"א

יג. א. מי שעוסק בעשיית סוכתו האם הוא פטור מלינת לחם וכו' לעני' למה?
ב. וי' שעוסק בעשיית נר (כלי המחזיק השמן והפתילה כידוע בלשון חז"ל עי' רש"י ושו"ר באבני נזר דעות בזה, ע"ש) להשתמש לחנוכה? למה?
ג. וכשעושה פתילות לנרות שבת?

יג. א. (סק"א) אין עשייתה גמר מצוה לכן אין מברכין אקב"ו לעשות סוכה (עי' תוס' מ"ו ע"א ד"ה העושה) אבל מצינו בסי' ע"א ס"ה דהחופר קבר למת פטור מק"ש וכו' ולכ' אין גמר מצוה קבורת המת עד שיקברנו (ע"ש במ"ב סק"ג דבר נפלא ויש לבן תורה להתבונן בו) ועוד בסי' ל"ח בבה"ל (ד"ה הם) דכתיבת תפילין אינה גמר מצוה עד הקשירה על ידו אפ"ה כותבי תפילין פטורים [בזה יש לדחות קצת דהא כתב הבה"ל שם דבדואי הכתיבה עצם מצוה כדכתיב וכתבתם (לכ' מטעם היקש, וצ"ע) משא"כ סוכה, וצ"ע], ועוד דהתם ס"ח מובא דאפי' מוכרי תפילין וכו' הוו פטורים מן המצוה אע"פ שהמצוה ודאי אינו עד ההנחה, וי"ל. אבל לכ' אין להביא רא'י ממה שאמרו חז"ל מי שאומר סוכה איני עושה מכין אותו עד שתצא נפשו (וא"כ ודאי מיקרי מצוה לפטור ממצוה אחרת) דהתם הוא משום קיום המצוה דישיבת סוכה עי' רע"א בהגהותיו על שו"ע סי' של"ט, ונמי אין להקשות ממה שמובא בבה"ל (ד"ה לעצמו) דאין עשיית הסוכה עיקר המצוה דלכ' פשוט דהוי הכשר מצוה וע"ע בסי' י"ד בבה"ל (ד"ה להצריך אנשים) דמשמע דהוי מצוה, וי"ל דא"כ הוי עוסק במצוה ופטור מן המצוה בשאלה דידן. וכן משמע מלשון הר"ן סוכה (דף י"א ע"א) [בדפי הרי"ף] סד"ה ואיכא דכתב כל שהוא עוסק במלאכתו של מקום לא חייבתו תורה לטרוח ולקיים מצות אחרות וכו', ע"ש, וע"ע סי' ע"ב בבה"ל (ד"ה אם) דלכ' עוסק במצוה דרבנן פוטרו אפי' ממצוה דאורי' (ע"ש דלאו דבר ברור) וא"כ י"ל ק"ו לכאן.

ב. (סק"ב) לכ' כנ"ל דלא כתב המ"א אלא דאינו מינכר שעושין לשם מצוה אבל חלק של המצוה הוא בכל אופן, וצ"ע דחידוש הוא.

ג. עי' ריש סי' רס"ג ובסוף סי' רס"ד דיש להכין הפתילות והנר ויש עדיפות שהבעל יעשה ומשמע דיש מצוה בדבר, וצ"ע.

תרמ"ג

יד. האם ברכת שהחיינו קאי על קידוש או על החג או על הסוכה או על קיום המצוה דישיבת סוכה?
יד. (מחבר ס"א) ל' המחבר דשהחיינו קאי על קידוש היום (י"ל דהיינו קידוש דיו"ט דמצוה זו בא מזמן לזמן [וכן על הדלקת נרות דהנשים מברכין דקאי על מצות הדלקה שהדלקה לכבוד יו"ט בא מזמן לזמן] או היינו על הרגל, וצ"ע) ועל מצות סוכה, ועי' בה"ל (ד"ה ואח"כ זמן) דאם הסוכה היתה עשויה ועומדת עם הסכך (ולכ' היינו דלא חידש בה דבר) אפ"ה קאי על הסוכה והיינו על קיום המצוה (ולפי הב"ח משמע דאין ברכת שהחיינו על קיום מצות סוכה אבל ע"ש בבה"ל ועי' בא"ר)

וע"ע שם בבה"ל דמוכח דקאי על הרגל נמי וא"כ קאי על כולם: (א) מצות קידוש, (ב) החג, (ג) הסוכה, (ד) קיום מצות סוכה, ויש לאדם לכוון בברכותיו ולהודות ולהלל להבורא עולם שהגיעו וקיימו עד זמן זה לעשות נחת רוח לפני ד' אלקינו.

טו. האם יש לקדש מעומד או מיושב? (ולמעשה?)

טו. (ס"ב) להרמב"ם מקדש מעומד ולפי הרא"ש מקדשין מיושב, וע' בבה"ל (ד"ה להרמב"ם) דמשמע דדעתו דאם מוציא אחרים בודאי יש לנהוג לקדש מיושב וכן משמע בסי' רע"א סקמ"ו, ע"ש ובשעה"צ שם.

טז. האם יש לברך ברכת נט"י בקול רם?

טז. (סק"ה) בשם הש"ל דכל ברכה שאדם מברך יש לברך בקול רם כי הקול מעורר הכוונה ויש להתבונן טובא בדין זה.

יז. למה מברכין לישב בסוכה אחר ברכת המוציא ולא קודם?

יז. (סק"ז) כדי שיתחיל בסעודה דעל ידה הוא עיקר חיוב הסוכה ואח"כ יברך (והוי צורך סעודה ואינו הפסק).

יח. יו"ט בבוקר אם אוכל סעודתו מיד אחר קידוש מתי יש לברך לישב?

יח. (סק"ט) או קודם שיטעום מן הכוס או אחרי ברכת המוציא ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד.

יט. ואם אוכל פת כיסנין אחר קידוש?

יט. (שם) מצדד השע"ת דלכו"ע יברך קודם שיטעום מן הכוס.

תרמ"ד

כ. מתי יש לו לברך על הלולב?

כ. (ס"א) אחר חזרת הש"ץ קודם הלל, ועי' סי' תרנ"א ברמ"א דנמי משמע כן אבל עי' סקל"ד ובשעה"צ שם, וע"ע סי' תרנ"ב סק"ד. ועי' ס' החינוך דבר נאה ויאה במצות לולב והשמחה שבו.

תרמ"ו

- א. (ב') סק"ו אם שוין - ובסי' תרמ"ח סקמ"ד משמע דלאו דבר פשוט, וצ"ע. (צ"ע איך מודדים רוב ומיעוט בעליו וענביו אבל מסתברא דלפי מ"ד דפסולו משום הדר, ע' שעה"צ ד', מח' כמו בתרמ"ח, ולמ"ד דאינה ענף אפשר בעינן רוב גמור דהפרי מעכב עצם השם) [וצ"ע בכל זה].
- ב. (ג') ס"ס לחומרא דאפשר הל' כהרא"ש דהדר כל ד' ואפי' כרמב"ם אבל אפשר פסולו דאינו ענף? (ע"ע בפמ"ג בשם הירושלמי דבעינן שיהא דומה לעצו ובדרבנן לא הצריכו זה).
- ג*. (ה'3.) בעבר וליקטן למה אין כאן משום מעשה שבת. וע' בבה"ל ריש סי' שי"ח וצע"ג. (אולי מטעם מותר לקיים מצוה באיסורי הנאה דלאו ליהנות ניתנה, וע' תרמ"ט וצריך לחלק דהתם עומד לשריפה משא"כ הכא) [וצ"ע אם עשה במזיד דאסור לו לעולם ומאי שנא. ואפשר כיון דמותר לאחרים אינו עומד לשריפה, ודו"ק].
- ד*. (ה'6.) סק"ח האם מותר באוהבו? (ע' תוס' שבת קי"ג ע"א ד"ה לא צריכא).
- ה*. (שם) סק"ח האם מותר לבקש מהאחר או רק אם עשה בעצמו? (לכ' אם הוא אינו יודע שמתקן ואין זה כוונתו - מותר - וכעין מחיצה של ב"א).
- ו. (ו') סק"ט - לא מיעטן בחוה"מ ונטלו למצוה האם עדיין אפשר לברך על אחרים כשישיג? (ע' שונה הל' והגר"ח ק. שליט"א ענה בכתב שכוונתו רק לפי דעת המכשירין והמ"ב ובה"ל משמע שלא לברך).
- ז*. (ז'2.) סקי"א מה חידוש שאפשר א' להיות למטה מחבירו? (דאע"פ שחופה עלי' לא אמרינן דמיקרי עבות).
- ח*. (ט') בה"ל על סקי"ז ד"ה הואיל - מה גדר עיר? אפי' מאסקאווא? או תלוי בעיר בינוני? (לכ' ה"ה עיר גדולה, וצ"ע).
- ט*. (י"ג1.) אם רובו ככולו למה צריך כולו? (אפשר משום זה אלי ואנוהו). [וע"ע בב"ח סי' תע"ב בענין שתיית ד' כוסות].
- י. (י"ג2.) ספק של החזו"א (סי' קמ"ו) אם רוב העץ או רוב הקנים יש הכרח מדברי המ"ב? (לא מצאתי הכרח).
- יא. (י"ז) (סקכ"ז) ג' כמושים בראשו בשאר ימים אפשר לברך? (ע' בפמ"ג בפנים דכתב לברך ע"ש היטב וע' בב"י).
- יב*. (כ'3.) שעה"צ ל"ב - למה אין כאן משום בא מכח הפסול בעצה של הבכ"י? (צ"ע למה הב"ח והמ"א לא כתבו עצה זו).
- יג*. (כ"א2.) סקל"ד להסיר עליו העליונים שיבשו כשר למה אין כאן משום בא מכח הפסול? (אפשר דטפלים) [וקשה].